

Inledning, 1/2013

Anders Frenander

När detta skrivs pågår Eurovision Song Contest för fullt i Malmö. Mediahaussen är bedövande och det är bara uppmärksamheten vid riktigt stora idrottsevenemang som kan mäta sig med den som nu utvecklas. Arrangörsstaden gör, helt i enlighet med moderna politiska strategier, allt för att med hjälp av detta kulturella evenemang skapa sig ett rykte om att vara «kreativ», fylld av talang, framåtanda och framtidsvisioner, och därmed, som klyschan lyder: «placera sig på kartan». Tävligen och programmet startades 1956 av EBU, den Europeiska radio- och tv-unionen, i första hand som ett underhållningsprogram, men med tydliga politiska övertoner om europeisk gemenskap och fredligt utbyte. Årets upplaga har devisen «We are one», vilket tydligt alluderar på någon form av delad europeisk identitet. Det är naturligtvis lätt att i raljerande ordalag jämföra med det motto Europarådet och EU har tagit till sitt: «Unity in diversity» och fråga sig vilken typ av splittrad personlighet européen egentligen är. Men det skymmer poängen. Schlagerfestivalen är utan tvekan en händelse där kultur och politik möts på mer än ett sätt och där olika aktörers försök att utnyttja arrangemanget för sina politiska syften kan sätta inte bara hela spektaklet på svåra prov, utan också på allvar testa yttrandefrihetens gränser i ett eller annat värdland. Det är med andra ord tydligt att här finns ett forskningsobjekt av eminent dignitet, med en mångfald av ingångar och infallsvinklar av yttersta kulturpolitiska relevans. Mig veterligen har evenemanget, trots detta, ännu så länge inte varit föremål för kulturpolitiskt grundade forskningsansträngningar. Börjar det inte bli hög tid? Kanske vore det tema för *NKT* i framtiden?

*

Föreliggande nummer av *NKT* består av två delar. Den ena, dominerande, delen utgörs av en fyllig temasektion om filmpolitik. Initiativet till denna togs av gästredaktörerna *Lars Gustaf Andersson*, *John Sundholm* och *Per Vesterlund*, vars hjälp i redigeringen av sektionen varit mer än ovärderlig. Stort tack! Av deras temaintroduktion framgår att filmpolitiken i stor utsträckning hittills inte riktigt betraktats som en del av kulturpolitiken. Typiskt har varit, som i det svenska fallet till exempel, att frågorna om filmproduktionens villkor snarare hanterats som ett närings- eller industripolitiskt problem. De flesta av de politiskt relevanta frågeställningarna vad gäller censur och konstnärligt innehåll, upphovspersonernas villkor (inklusive eventuella offentliga stöd) och distributionen av färdiga alster har behandlats och besvarats utanför de gängse kulturpolitiska ramarna. Och forskningen om filmen har i mycket följt liknande spår, där naturligtvis intresset för det konstnärliga innehållet starkt överskuggat andra forskningsintressen. I det avseendet är vi stolta över att *NKT* med temasektionen i det här numret bidrar till att öppna ett nytt «forskningsfönster» och förhoppningsvis kan lägga grunden till ökande intresse för dessa frågor.

Den andra delen består av två fristående artiklar, där den ena handlar om norska förhållanden och den andra om finska. Den första ställer frågor om (en del av) kulturpolitikforskningens kritiska och

vetenskapliga status. Det är *Heidi Stavrum*, som utifrån det norska exemplet med *Den kulturelle skolesekken*, dryftar en flerfaldig problematik angående forskningens mål, innehåll och användning. En betydande del av den forskning som genomförs har som mål att producera kunskap på vilken genomtänkta politiska beslut angående stödordningar och subventioner ska fattas. Men hur skarp och analytisk är denna egentligen? Och hur används den? En (miss)tanke som Stavrum diskuterar är att när kulturpolitiska reformer riktar sig mot barn och ungdomar drabbas diskursen av en «dubbel godhet». Inte bara finns en underförstådd välvillighet inför kulturpolitiska satsningar i allmänhet (forskning som ritual), utan den fördubblas när politiken riktar sig till denna behjärtansvärda grupp. Den typen av politiska åtgärder rymmer en inneboende godhet, som gör det svårt att upprätthålla en grundläggande kritisk distans. Sådana åtgärder är per definition så goda i sina intentioner att det blir omöjligt att bestrida dem.

Den andra fristående artikeln handlar om en form av hantverksindustri i liten skala («cottage industry») på den finska landsbygden med tyngdpunkt på tiden närmast efter andra världskriget. Den är skriven av *Eliza Kraatari* och kretsar i stor utsträckning kring frågan om vad hantverksbaserad småindustri kan ha med kulturpolitik att göra? Denna industrigren fick betydande politiskt stöd åren närmast efter andra världskrigets slut, dels som ett sätt att förstärka finska småbrukares inkomstmöjligheter, dels som ett sätt att vårda ett autentiskt finskt kulturarv.

I den diskussion som Kraatari utvecklar för att visa sambandet till kulturpolitiken lutar hon sig mot Raymond Williams' begrepp om kultur som ett «realised signifying system», ett synsätt som i en finsk kontext vidareutvecklats av kulturpolitikforskare som Risto Eräsaari och Sakarias Sokka. I konsekvens härmed blir kulturpolitiken begreppsliggjord i relation till de kulturformer som har varit centrala i den nation det är fråga om. Här passar då detta rurala finska småhantverk utmärkt in, eftersom det var småfolkets kultur som var ryggraden i den verksamhet som utvecklades. Därför, slår Kraatari fast, var denna hantverkskultur föremål för kulturpolitiska idéer långt före begreppsliggörandet av kulturpolitik i sig.

*

Kulturpolitik är ett begrepp som på många sätt är tvetydigt och undflyende och den verksamhet vi försöker fånga med begreppet är minst lika mångfasetterad och spretig. Det finns med andra ord gott underlag för vidare forskning, analyser och diskussioner och den 14 – 16 augusti har den nordiska forskargemenskapen ett utmärkt tillfälle att fördjupa sig i de frågorna. Då går den sjätte Nordiska Konferensen om KulturPolitikForskning, NKKPF 2013, av stapeln i Köpenhamn. Väl mött där!

God läsning och trevlig sommar!